

ดอกไม้อันงดงามของไทย ๑๖

២៧

ကံ ကံ

พิกุลบุบขนาดตูมตาด เหยิงหาดพลับพลึงทวยหว่า

นมยวงนางแย้มโยทะกา พระวาพะยอมเพ็องไฟ

วรรณคดี : รามเกียรติ์

พระราชนิพนธ์ : พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

[illegible]

ตุมกาขาว *Strychnos nuxblanda*

พืชมะเดื่อ *loganiaceae*

ไม้ยืนต้น ขนาดใหญ่ ผลัดใบทุกปี

สมุนไพร มีคุณค่า เข้ายาไทย

ชื่อท้องถิ่น ยืนมะเดื่อ หรือชิงกา

มะปิ่นป่า ตุมกาขาว เหนือป่าใหญ่

มะเดื่อต้น มะเดื่อหมาก มะเดื่อไก่

กะเหรี่ยง ใช้ กล้วยแขก ตากาตัน

ออกดอกตามซอกใบ และปลายกิ่ง

ดอกเหลืองถึง ฟ้าขาว ปลายขาว

กลีบเลี้ยงดอก คล้ายหอก นอกมีขน

ยามติดผล เริ่มต้นเขียว ส้มแดง

เปลือกผลหนา และหนัก มีถิ่นใต้

มีพิษร้าย ในเมล็ด เชนกัฏฐิกร

เมล็ดกลมแบน แบนแต่ แก่แล้วแห้ง

ตำรายาแดง "โกฏกะกัฏฐิ" ใช้สมุนไพร

เป็นยาขม เจริญอาหาร บำรุงธาตุ

บำรุงประสาท ขับพยาธิ จัดแก้ไข้

แก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ บำรุงหัวใจ

แก้คลื่นไส้ ไตพิการ ต้านปวดข้อ

ตุมกาขาว เขาเตี้นาง อันตรายมาก

ต้องรู้จัก หลีกเลี่ยงให้เข้าใจ

ต้องเข้าใจ สมุนไพรให้ดีพอ

กินเกินข้อ หมอกำหนด ปลดข้อ

สถิตย์พันธ์ ธรรมสถิตย์

ตุ้มภาขาว พบขึ้นราด ป่าดิบแล้ง

ค่อนข้างแห้ง ป่าเต็งรัง ก็ขึ้นได้

ใบรูปรี หรือเอน รูปหัวใจ

ส่อนเส้นใบ ยาวคมชัด จัดเต็มมา

ดอกเป็นช่อ ออกปลายกิ่ง ทั้งดอกเหลือง

งามประเทือง เรืองรอง เป็นพุ่มหนา

แซมสีเขียว แกมขาว พราดพริ้วมา

ดูสดๆ เป็นช่อขึ้น อันงดงาม

สรรพคุณ ขับปัสสาวะ ไตพิการ

แก้เบาหวาน แก้พิษไข้ ให้ชุ่มชาม

แก้แผลเปื่อย แก้ปวด แล่นวดตาม

จะให้ความ ผ่อนคลาย ได้ดีจริง

ชาวบ้านใช้ ไม้ต้มเป็น ฟันและถ่าน

พลั่นควัน แกะเป็นลาย ให้สอยยิ่ง

จุดเทียนใส่ แอลกอฮอล์ ดูงามพริ้ง

สอยละออง เรียกว่าจุด ไฟตุ้มภา

ศกุนตลา ณ หนองคาย

ตุ่มกาชาดเจ้าเอ๋ยไม่เคยเห็น
 รู้ว่าเป็นไม้ในวรรณคดีดอกช่อองศ์
 ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ผลัดใบนี้
 พบมากมีตามป่าเต็งรังยังเบญจพรรณ

ตุ่มกาชาดมีใบยาวรูปไข่เรียว
 เป็นใบเดี่ยวมีปลายมนโคนใบนั้น
 มีหลายแบบแหลมกลมแฉกก็มีกัน
 รูปหัวใจดูสวยครั้นนั้นก็มี

ดอกเป็นช่อกระจุกอยู่ปลายกิ่ง
 เจดงามยิ่งกลีบดอกสวยด้วยช่อองศ์
 เขียวถึงขาวก้านดอกยาวเจ้าแปดกลีบ
 ปลายดอกมีห้าแฉกแยกจากกัน

สรรพคุณตุมกาขาวเข้าตำรา
ใช้ทำยาสมุนไพร ได้ทั้งนั้น
รากต้นใบเปลือกเนื้อไม้ได้มากมาย
ที่สำคัญต้องประคบถึงอันตราย

ทุกส่วนของตุมกาขาวเจ้ามีพิษ
ต้องระวังกันสักนิดก่อนคิดใช้
พิษต้องฆ่าตามหลักวิชาเภสัชไทย
มัวไม่ได้เอาถึงตายต้องระวัง

ตุมกาขาวเข้ายา ได้หลายขนาน
แก้เบาหวานต้านพิษร้ายได้คุมฉง
แก้ปวดไข้ไข้แก้โรคแผลเรื้อรัง
อีกทั้งยังใช้ทำยาบำรุงหัวใจ

ตุมกาขาวเจ้านั้นมากคุณค่า
โรคอัมพาตหรือเหน็บชายาแก้ได้
โรคปวดท้องพิษแมงป่องโรคหนองใน
หรืออาจใช้ทำเป็นยาระบายลม

จตุพร สุวรรณปากแพรก

ตูมกาชาวเรา ไม่คุ้นชื่อนักนัก
 แต่แค่คิดเป็นแสงใจมะตังหนา
 จะคุ้นเคยเลยชื่อนี้มากกว่า
 หากเข้าไปเห็นต้นไซริไซแน่เลย

ตูมกาชาวนีมีชื่อทองถิ่น
 ชักมะตังมะตังหมากหากเคย
 มะตังต้นมะตังไก่อเหมาะจะตั้งเลย
 แสงใจเลยแสงเบือมะป็นป่า

เป็นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ผลัดใบได้
 ความสูงไซริได้สิบห้าเมตรเท่านั้น
 เปลือกลำต้นสีเทาอมเหลือง
 พบได้ในพม่าศรีลังกาอินเดียลาว

ขึ้นในป่าเบญจพรรณและดิบแล้ง
เต็งรังป่าหุบแห้งและไม้หนาด
ใบรูปไข่ค่อนข้างกว้างกลมไม่ยาว
โคนใบเว้ารูปหัวใจ ได้ผลยติ

ดอกสีขาวแกมเขียวถึงขาว ผลเส้นผ่าศูนย์กลางราว 5-8 เซนติเมตร

ผลสีเขียวเมื่อสุกสีส้มถึงแดงมี เมล็ดสีน้ำตาลดำในผลเดี่ยว

สรรพคุณเป็นยาขมเจริญอาหาร รับประทานแก้พิษได้ไม่เสีย
แก้บิด ระบายน้ำย่อยดีจริงเสีย แก้พิษสัตว์มีพิษตะขาบแมงป่องงู

ข้อระวังการใช้สมุนไพร ทุกล้วนจะมีพิษฤทธิ์รุนแรง
มีพิษเบื่อเมาตายได้นะใครมดรู้ ต้องรู้ผู้ชำนาญทำนคอบคุม

เพราะทานไปทำให้ชากรร ไกรแข็ง ใจเต้นแรงเกร็งขาตั้นนั้นต้องดูชุม
ในการใช้ต้องไม่เอาเครื่องคุดม หรือส้มส้มดองดองขึ้นชีวิตจะจบไป

อานนท์ ศรีวิสูตร

www.thaicrudedrug.com
by Sudarat Homhual

ตุ้มกาขาว น้้นเล้าหรือ ขี้เฝัฟงแปดก

ตุ้มิตแพก แตกต่างสี ใต้กานัน

น้กพินิจ คิตตุหนา น้เฝัฟงรย

เตมดำงั ต่างเฝัฟงน้ น้แปดลี่ยนไป

เตาเฝัฟง บกเฝัฟง ปดุกากู

ไคร่ยกรู้ ใ้ทุขี มีบ้งไหม

อันแฉนงลุ่ม (ขี้)ตุ้มกาขาว เถามากมาย

แต่ไซ่ร้ย ไร่ค้ำเจดย ตั้งเคยน้

ต้องกัดฟัน อ่านดู พอรู้อะไร
เผื่อใจจ้อง สมองฝ่อ ห่อเหี่ยวครั้น
ไม่ประเทือง เป็องเวลา มานั่งฝัน
สารพัน มันลับสน ตอนต้นกลอน

ตั้งสติ ดำริขอบ คราตอบใจหทัย
ลำนั่นดอกร ใบราก จักตัดทอน
ปฐมบท ตั้งองงตหนอ ขอพัดผ่อน
ขอเล่าตอน ท่อนสุดท้าย ในสรรพคุณ

ขับพยาธิ บัสดาณะ แก่กระษัย
แก้เบาหวาน ทานอร่อย คอยคำคุณ
บำรุงหัวใจ ไขทุเลา เคราะห์สุญ
ช่วยกระตุ้น ศูนย์ประสาท จัดว่าดี

แก้หนองใน ไตเสื่อมนั้น การคลีนได้
ช่วยให้หาย ได้บึงบึง คึกทั้งปี
พิษภายใน ไขมาลาเรีย เมียหน้ายหนี
เมียเข้าชี มีได้เสีย เพื่อยไม่เป็น

ลมมันเย็น ประเด็นดัง นังไม่ได้
ช่วยได้หนอ ต่อแดนี้ มีอำเค็ญ
แสนสบาย หายห่อง ล้วงให้เห็น
ไขพุดเด่น เน้นฆ่าชน จันจริงจัง

แก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ เรอเหม็นเปรี้ยว
แก้ไข้ป่า มาเลเรีย เคสียร์ลั้งคัง
อีกพกขั้ ดำเจียรนี้ เริ่มมีหวัง
อีกหลายอย่าง ยังไม่กล่าว เข้าประเด็น

โกวิท ธีรวิโรจน์

ต้นชีกา ในป่าเต็งรัง สะพรั่งขึ้น
มีตาขี้ดิน ผืนดินแห้ง แสงแถมไพร
หน้าฝนผ่าน ไม่นาน พานปลัดใบ
ลำต้นใหญ่ เปลือกสีเทา อมเหลื่อองงาม

ใบเดี่ยวรูปรี มีขนแฉก แยกใต้เส้น
เขียวมันเด่น เส้นใบ ใสใสอร่าม
ดอกชุกช่อ ๑๑๑ สี อบอุ่นงาม
แทรกช่ออ่องาม ใบพรม หานลมแรง

ผลทรงกลม อมเขียวสด หมดทั้งต้น ชูงามลั่น จนคราสุก สุกส้มแดง
ไม่ผลัดแตก แยกไป ให้กลางแคลง เมล็ดแห้ง แรงพิษ ฤทธิ์มากมาย

ไกลูกะกลิ้ง ยิ่งลุ่มไพร ไข้ดีค่า เมล็ดนำมา รักษา โรคหายได้
รวมบอระเพ็ด ต้มน้ำ แก่นเดิมใบ ชูหัวใจ ไข้เฝ้าไม้ ให้ผลดี

หากทุกส่วน ล้วนหลากหลาย อันตราย ก่อนนำให้ให้ศึกษา อย่างถ่องถี่
ต้นทำพิษถ่าน ร่านร้อน ไร้พดวิ เครื่องเรือนนี้ ดีล้ำ จำรับรมย์

กุศล คำเพราะ

ตุมกาชาดสมุนไพรรใคร่รู้จัก
ไม้แปลกนักดูใหญ่กิ่งใบหนา
ต้นพื้กามะตังเรียกกันมา
มะป็นป่าแสงเบือแสงใจ

ไม้ยืนต้นผลัดใบในหน้าหนาว
เปลือกสีเทาอมเหลืองดูสดใ
ลำต้นเรียบมีหนามตามง่ามใบ
พบขึ้นได้ในป่าแสงเบญจพรรณ

พืชใบเดี่ยวรูปไข่ใบนั้นกว้าง
มีเส้นกลางดำนบนแบนแกนเป็นสัน
สีเขียวเข้มสอใยใต้อิฐใบมัน
ใบเรียงกันรูปมนขนประปราย

ดอกช่องามตามช่อใบเป็นกระจุก ใต้หลังงูเงี้ยวเงี้ยวสุดใต้
ช่อดอกยาวทรงหลอดงามดูใจ เป็นรูปไม้หรือใบทอดอกสวยดี

ตุ้มภาขาวให้ผสมนกกลมใหญ่ งูเงี้ยวใต้ใกล้สระเปลี่ยนสี
เมล็ดแบนกินได้ใช้มากมาย โกลูกะกลิ้งชื่อที่เรียกกัน

นับเป็นพืชสมุนไพรให้ประโยชน์ แต่มิโทษพิษร้ายให้อาสบัว
หลากหลายดีเป็นยาตำหนัด ธารพันใช้ก่อกองภาวโบราณมา

ตำราไทยเลื่องให้โกลูกะกลิ้ง ขมเสียจริงแก้กระษัยให้เรียกหา
สวนเหนือไม้เปลือกตันใช้เป็นยา ช่วยรักษาเบาหวานตำนานเดิม

อีกมากมายประโยชน์ให้โดดเด่น ใช้ให้เป็นยาบำรุงมั่งช่วยเสริม
ทั้งประสิทธิ์หัวใจให้เพิ่มเติม ช่วยอีกเหิมเพศชายได้สัมพันธ์

ตุ้มภาขาวให้คุณนั้นมีมาก พืชหลายหลากระอ้งใช้ไม่หนำ
ยาเบื่อเมาถึงตายวายชีวัน หากใช้กันกำจัดพิษคิดให้ดี

สัตว์ธรรมจำไว้ให้เห็นแจ้ง ให้สำแดงสองข้างหว่างวิถี
เลื่องคุณโทษดีชั่วมั่งไฉน พาวีเป็นสุขหรือทุกข์ตรม

อัญชี่ ณ เชียงใหม่

ตูมกาขาวเจ้านั้นเกิดในป่า แฉอพนบาตบแสงแจ้งสัสดัน
 อดักทั้งพบในป่าเบญจพรรณ รู้จักกันเป็นพืชสมุนไพร

ไกลูกกะกลึงคือเมล็ดแก่และแห้ง ช่วยร่างกายแข็งแรงแก้กระษัย
 เป็นยาขมเจริญอาหารรวมทั้งเนื้อไม้ บำรุงหัวใจเส้นประสาทแก้ปวดเมื่อย

ตูมกาขาวทุกส่วนนั้นมีพิษ ต้องแก้พิษตามหลักให้ฤทธิ์เสีย
 อย่าใช้เองตามลำพัง ไปเรื่อยเปื่อย อาจถึงเปื่อยปวยไข้ตายได้เคย

ดองพร เดชกุลทอง

